

OSNOVNA ŠOLA NEZNANIH TALCEV
DRAVOGRAD

V spomin in opomin

DRAVOGRAD, JANUAR 2017

OSNOVNA ŠOLA NEZNANIH TALCEV DRAVOGRAD

Trg 4. julija 64, 2370 Dravograd

Tel.: 02 87 20 850

e-mail: os.dravograd@guest.arnes.si

TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA

POTUJEM, TOREJ SEM

V spomin in opomin

DRAVOGRAD, JANUAR 2017

Avtorji raziskovalne naloge:

Neža KOSABER, 9. b
Urška PEŠL, 9. a
Larisa ROŽIČ, 9. b
Kristina ŠTREKELJ, 9. b
Tadej TACER, 9. a
Nuša TOMAŽIČ, 9. a

Mentorja projekta:

Lovro PLIMON, prof. zgodovine
Helena GOSTENČNIK, prof. angleščine in geografije

Avtorji turistične stojnice:

Neža KOSABER, 9. b
Urška PEŠL, 9. a
Larisa ROŽIČ, 9. b
Kristina ŠTREKELJ, 9. b
Tadej TACER, 9. a
Nuša TOMAŽIČ, 9. a

Nalogo pregledala:

Berta PUŠNIK, univ. dipl. bibl.

Povzetek v angleščini:

Helena GOSTENČNIK, prof. angleščine in geografije

Zahvaljujemo se vsem, ki so kakorkoli pomagali pri projektni nalogi, predvsem pa mentorjema, ki sta nas usmerjala pri našem delu..

POVZETEK

Tema letošnjega 31. festivala Turizmu pomaga lastna glava je »Potujem, torej sem«, v okviru katere smo raziskali kulturno-zgodovinske znamenitosti našega kraja povezane z drugo svetovno vojno in našo šolo. Na to temo smo pripravili voden ogled v samem centru Dravograda ter ga poimenovali V spomin in opomin.

V Turistično informacijski pisarni Dravograd si bomo najprej ogledali stalno razstavo o zgodovini Dravograda ter izvedeli nekaj bistvenih informacij o okupaciji Dravograda med drugo svetovno vojno. Pot nas bo vodila po Trgu 4. julija do gestapovskih zaporov, kjer boste izvedeli o grozotah in mučenjih, ki so jih doživljali ujetniki. Nato se bomo vrnili po glavnem trgu, kjer izvedemo o izvoru imena trga in naprej do Osnovne šole Neznanih talcev Dravograd, ki je svoje ime dobila po neznanih pobitih talcih v času nemške okupacije.

Cilj turistično-projektne naloge je seznaniti mlade o grozotah druge svetovne vojne, ki so se odvijale v Dravogradu in v poduk, da se ne bi nikoli več ponovile. Poleg tega pa je potrebno ohraniti spomin na številne žrtve vojne in neznane talce, po katerih je naša šola tudi dobila ime.

Ključne besede: gestapovski zapori, neznani talci, druga svetovna vojna, spominska obeležja

ABSTRACT

The theme of this year's festival is I travel, therefore I am. While working on the subject we have explored some of the cultural-historical sights of our town related to the Second World War and our school. We have also prepared a guided tour in the center of Dravograd and named it **V spomin in opomin**.

In the Tourist information office Dravograd we will first take a look at the permanent exhibition of the history of Dravograd and find out some essential information about the occupation during World War II. The path will lead us along Trg 4. julija to the Gestapo prisons, where you will learn about the horrors and tortures experienced by the prisoners. Then we will return along the main street, where we will learn about the origin of the street name and continue our way to Osnovna šola Neznanih talcev, which was named after the killed unknown hostages at the time of the German occupation.

The aim of the tourist project task is to acquaint young people with the horrors of the Second World War, which took place in Dravograd with the hope they would never repeat again. It is also necessary to preserve the memory of the countless victims of the war and the killed hostages, which our school was named after.

Key words: Gestapo prisons, unknown hostages, Second World War, memorials

KAZALO

1. UVOD.....	1
2. TURISTIČNI PROIZVOD – V SPOMIN IN OPOMIN	2
2.1 NAMEN NALOGE	2
2.2 METODE DELA	3
2.3 DRAVOGRAD MED DRUGO SVETOVNO VOJNO – spominska obeležja v Občini Dravograd.....	4
2.4 V SPOMIN IN OPOMIN	8
2.4.1 TURISTIČNO-INFORMACIJSKI CENTER DRAVOGRAD	10
2.4.2 GESTAPOVSKI ZAPORI	11
2.4.3 TRG 4. JULIJA IN OSNOVNA ŠOLA NEZNANIH TALCEV DRAVOGRAD..	13
2.5 ANALIZA ANKETE.....	14
3. STROŠKI ORGANIZACIJE	17
4. PROMOCIJA PROJEKTA	18
4.1 SOCIALNO OMREŽJE FACEBOOK	18
4.2 ZLOŽENKA	18
4.3 DAN ŠOLE	18
4.4 SPLETNA STRAN ŠOLE	18
5. ZAKLJUČEK	19
6. PREDSTAVITEV TURISTIČNE STOJNICE.....	20
7. VIRI IN LITERATURA.....	21
8. PRILOGE	22

KAZALO FOTORGRAFIJ

Fotografija 1: Spominska plošča na gestapovskih zaporih	2
Fotografija 2: Pisanje projektne naloga.....	3
Fotografija 3: Pričevanje	3
Fotografija 4: Dravograd v času nacistične zasedbe	4
Fotografija 5: Občinska upravna stavba, kjer so bili med drugo svetovno vojno gestapovski zapori	5
Fotografija 6: Spomenik pri Hudopisku	6
Fotografija 7: Spomenik pri Boštjanu ob Dravi	7
Fotografija 8: Stalna muzejska zbirka o zgodovini trga Dravograda	8
Fotografija 9: Stalna muzejska zbirka Dravograd med drugo svetovno vojno	11
Fotografija 10: Gestapovski zapori	11
Fotografija 11: Gestapovski zapori – celica 2	12
Fotografija 12: Fotokopije preslikav zapisov, ki so jih ujetniki zapisali pred usmrtnitvijo	12
Fotografija 13: Osnovna šola Neznanih talcev Dravograd.....	13

1. UVOD

Zelo smo se razveselili dneva, ko sta mentorja projekta pričela z zbiranjem prijav za sodelovanje pri projektu **Turizmu pomaga lastna glava**. Po predstavitvi letošnje teme **Potujem, torej sem**, smo učenci takoj pripravili nekaj idej in ker že od samega začetka šolskega leta na šoli potekajo priprave na prireditev ob **dnevu šole**, smo se skupaj odločili, da bo letošnja tema naloge v povezavi z našo šolo in njeno preteklostjo.

Osnovna šola Neznanih talcev Dravograd letošnje leto praznuje 50. obletnico in temu jubileju bo posvečena tudi prireditev ob dnevu šole. Ime šole in njena osrednja šolska prireditev dan šole sta tesno povezani z zgodovino kraja, in sicer z obdobjem **druge svetovne vojne**. Šola je svoje ime dobila po pobitih talcih, za dan šole pa je bil izbran 14. maj, saj je bil 14. maja 1945 osvobojen Dravograd.

Našo nalogo smo torej tesno povezali z drugo svetovno vojno v našem kraju. Med drugo svetovno vojno je v stavbi, kje je danes sedež Občine Dravograd, imela svoj sedež gestapovska izpostava celovških **gestapovskih zaporov**. O gestapovski izpostavi Dravograd je ohranjenih zelo malo dokumentov, zato pa več **pričevanj preživelih jetnikov**. Bila je znana po zelo krutih metodah telesnega in duševnega mučenja jetnikov in pobijanju posameznih jetnikov kot tudi večjih skupin talcev. Pobite jetnike so pokopavali na vrtu za stavbo, metali so jih v Dravo in streljali v bližnjih gozdovih. Za mnoge **žrtve gestapovskih zaporov** Dravograd nimamo nobenih podatkov (imen in priimkov), zato so predlagatelji preimenovanja osnovne šole predlagali ime Osnovna šola Neznanih talcev Dravograd. Ta naziv simbolično zajema vso tragedijo gestapovskega divjanja v teh krajih.

Prebirali smo literaturo, iskali informacije na internetu in spraševali naše babice in dedke, ter občane, ki so preživeli drugo svetovno vojno. V muzejih smo raziskovali in zbirali informacije o raznih muzejskih predmetih in se preizkušali v vodenju. Na podlagi različnih virov in literature je tako nastala naša naloga **V spomin in opomin**.

Bralce naloge, obiskovalce našega kraja, turiste, učence različnih šol želimo poučiti o kraju, času in razmerah, ki so pripeljale do nešteti žrtev. Je tudi za vse tiste, ki si bodo tudi sami zaželeli položiti cvetje ali prižgati svečko na katerem od grobov, da bodo lažje našli pot.

Želimo si, da bi čim več ljudi obiskalo naš turistični produkt **V spomin in opomin** in spoznalo tudi temno plat preteklosti našega kraja, kajti tu smo zato, da se grozote druge svetovne vojne ne bi nikdar več ponovile.

2. TURISTIČNI PROIZVOD – V SPOMIN IN OPOMIN

2.1 NAMEN NALOGE

Na stotine nedolžnih ljudi v našem domačem kraju in na milijone ljudi po svetu je bilo v času druge svetovne vojne umorjenih na nepredstavljivo barbarski način. Tragedije, ki se je zgodila na območju Dravograda, se moramo spominjati s sramom in studom tako dolgo, kot bo obstajal človeški spomin. Samo s pomnjenjem bomo izkazali primerno spoštovanje vsem žrtvam.

Naloga ima namen ohraniti spomin na vse žrtve druge svetovne vojne na območju Dravograda, ki so se borile za svobodo naše domovine, in biti v opomin vsem bodočim rodovom, da se grozote druge svetovne vojne ne bi nikdar več ponovile.

Tako je povedal priznan koroški intelektuallec dr. Franc Sušnik: *»Tu kraj je strašnih muk – naj pomlje vnuk, kaj je svobode cena.«* In tako je nastala turistična naloga **V spomin in opomin**.

Fotografija 1: Spominska plošča na gestapovskih zaporih (kraj.eu)

2.2 METODE DELA

Pri delu smo uporabljali različne metode dela, pri katerih smo se tudi zelo zabavali:

- iskanje navdiha ter idej,
- izmenjava ustnih informacij,
- intervju s pričami, ki so preživele vojno,
- iskanje virov in literature na ustrezno temo,
- obisk razstavnih prostorov turistično informacijske pisarne TIC, kjer je stalna muzejska zbirka o zgodovini trga Dravograda,
- anketiranje učencev in učiteljev,
- analiza podatkov,
- obisk gestapovskih zaporov,
- prižiganje svečke neznanim talcem,
- dokumentiranje dejavnosti s fotografiranjem,
- časovna razporeditev dela,
- sodelovanje z različnimi ustanovami ter društvi: Turistično društvo Dravograd, Javni zavod Dravit Dravograd, TIC – turistično informacijska pisarna, Kabelska TV Dravograd,
- pisanje raziskovalne naloge,
- likovno-estetsko oblikovanje,
- finančna analiza,
- promocija projekta.

Fotografija 2: **Pisanje projektne naloge** (Plimon, L., 2016) Fotografija 3: **Pričevanje** (Štrekelj, K., 2016)

2.3 DRAVOGRAD MED DRUGO SVETOVNO VOJNO – spominska obeležja v Občini Dravograd

Druga svetovna vojna je zagotovo močno vplivala na življenje vseh prebivalcev takratnega Dravograda in okolice, zato je tudi največ spominskih obeležij v Občini Dravograda posvečenih prav žrtvam vojnega nasilja med 2. svetovno vojno.

Ko so 27. marca 1941 tudi v Dravogradu potekale demonstracije proti pristopu Jugoslavije k trojnemu paktu, je Hitler že izdal smernice za napad na Jugoslavijo, ki se je začel v noči iz 5. na 6. april. Že takrat so nemške enote prestopile meje pri Dravogradu. Minerske enote jugoslovanske vojske so naslednjo noč razstrelile mostove čez Dravo in Mežo, graničarji, orožniki in rezervisti pa so zasedli položaje v pred vojno zgrajenih bunkerjih na desni strani Drave. Siloviti spopadi so potekali do 9. aprila, ko so se branilci ob večjem številu mrtvih in ranjenih ter tudi zaradi pomanjkanja streliva morali umakniti. Takoj po zasedbi so kraji dobili povsem nemško podobo, večino pomembnejših funkcij pa so prevzeli že pred vojno usposobljeni nacistični kadri iz območja Avstrije. Sledili so ostri ponemčevalni ukrepi na vseh področjih življenja ter izselitev narodno najbolj zavednih domačinov na območja predvojne Jugoslavije in v Nemčijo. Prebivalstvo, ki je ostalo, je bilo podvrženo rasnemu in političnemu pregledu in na osnovi tega razdeljeno v državne kategorije. Naslednja leta vojne so ljudje preživeli v nenehnem strahu za svoja življenja in življenja najbližjih ter pod stalnim nadzorom okupatorske vojske.

Fotografija 4: Dravograd v času nacistične zasedbe (Pušnik, L., Po poteh spomina)

V jeseni 1942 so posamezniki iz Dravograda in okolice ponovno pričeli sodelovati v odporu, nekateri so se vključili v partizanske enote. Leta 1943 se je močno odporiško gibanje pojavilo tudi v Črnečah, Šentjanžu, Št. Jederti in Bukovski vasi, ki se je stopnjevalo do konca vojne. Na širšem območju Dravograda so okupatorja vse do konca vojne napadale enote Zidanškove brigade, Koroškega bataljona in odreda, enote XIV. divizije in Lackov odred, ki je deloval na levi strani Drave.

Uspehi partizanov so podžigali okupatorja k povračilnim ukrepom, v času vojne so požgali na desetine domačij, domačine odpeljali v koncentracijska taborišča, jih streljali kot talce ali jih žive metali v ogenj. V obširnejših ofenzivah, ki so jih izvedli proti partizanskim enotam, je padlo, bilo ranjenih ali ujetih tudi večje število partizanov.

V stavbi nekdanjega okrajnega načelstva so dravograjski gestapovci kletne prostore preuredili v gestapovske mučilnice, v katere so zapirali na stotine zavednih domačinov in ujetih partizanov ter jih z zverinskim mučenjem silili k izdajstvu. Veliko so jih nato poslali v koncentracijska taborišča, na desetine pa so jih mučili do smrti ali ustrelili v okoliških gozdovih. Maja 1945, ko se je vojna končala, je večini gestapovcev uspelo nekaznovanih pobegniti v Avstrijo.

Fotografija 5: Občinska upravna stavba, kjer so bili v kleti gestapovski zapori med drugo svetovno vojno (kraj.eu)

SPOMENIK PRI HUDOPISKU

Že vrsto let nas Združenje borcev za vrednote NOB Dravograd vabi na spominske in druge prireditve, ki so povezane s pomembnimi zgodovinskimi dogodki naše domovine in našega kraja. Mednje spada tudi srečanje pri Hudopisku, kakor imenujemo spominsko srečanje za padle branitelje, ki so skupaj z orožniki in graničarji v dneh od 6. do 9. aprila 1941, branili Dravograd pred napadi Nemcev.

Fotografija 6: **Spomenik pri Hudopisku** (Združenje borcev za vrednote NOB Dravograd)

Kot žal vemo, hrabro tridnevno bojevanje, smrt 23 padlih graničarjev, porušeni mostovi in drugi obrambni ukrepi niso mogli ustaviti napadanja nemških enot, ki mu je nato sledilo kruto okupatorstvo tudi v Dravogradu.

SPOMENIK PRI BOŠTJANU OB DRAVI

Gestapovska mučilnica Dravograd je izvajala zločinska početja tudi zunaj svojih zloglasnih ječ. Izkoristila je tudi bližino reke Drave in vanjo pometala številne ranjene in napol žive obsojence. Na ta način so hoteli neštetim narodno visoko zavednim ljudem zlomiti njihovo človeško dostojanstvo, njihovo narodno zavest in predvsem njihov borbeni duh ter pripadnost ciljem NOB.

Pred utopitvijo v reki Dravi so nesrečne žrtve doživljale zločinske in ubijalske metode nemške policije v dravograjski gestapovski mučilnici.. Zvezane, ranjene in mnoge le še napol žive so policisti zvečer in ponoči vodili na dravski most in jih take pometali z mostu v Dravo. Reka je odnašala obsojence in njihova trupla naplavila na svojem levem bregu blizu cerkve svetega Boštjana, le kakšne 2-3 kilometre nižje od Dravograda.

Na tem mestu naplavljene mrtve žrtve niso več čutile hudih telesnih in duševnih muk. Hude, predvsem duševne muke, pa so čutili prebivalci tega kraja, ki so naplavljena trupla tudi zagrebli. Leta 1958 so jim na pobudo Zveze borcev Občine Dravograd postavili spomenik v spomin in opomin mimoidočim, kako visoka je svobode cena.

Fotografija 7: **Spomenik pri Boštjanu ob Dravi** (kleindenkmaeler.at)

Na spomenik so vklesane besede: *»Tukaj pod gladino Drave so grobovi žrtev, ki so jih po strašnem mučenju v gestapovski ječi ponoči potopili z mosta v hladne dravske valove.«*

SPOMENIK ŽRTVAM GESTAPOVSKE MUČILNICE V ČRNEŠKEM GOZDU

Črneški gozd ob reki Dravi v neposredni bližini ceste, ki vodi iz Črneč v Libeliče, je eno najbolj krutih in množičnih grobišč dravograjske gestapovske mučilnice. Okupator je na tem področju na več mestih izvajal streljanje in zločinsko pobijanje žrtev iz mučilnice, ki so si tod same izkopale jame za svoj lastni grob. Kraj na katerem stoji spominsko obeležje sredi gozda, je pokopanih kar 16 nesrečnih žrtev.

Vsi ti in še drugi pobiti v bližini so pred svojim tragičnim koncem še doživljali strašne muke v rokah gestapa v Dravogradu.

Le težko je opisati zločinske metode mučenja, ki so jih izvajali policisti v svojih ječah vse od leta 1942 pa do konca vojne. Kar 30 gestapovcev, po večini iz nemškega dela Koroške in drugih avstrijskih pokrajin, je tu izvajalo svoja zločinska početja. Pred ubijanjem so jih opijanili s posebnim žganjem, da so postali besni kot stekli psi. Vse to in še več so doživljali smrti zapisani ujetniki, preden so jih s krampi in lopatami na ramah privedli do črneškega gozda. Mučeniška pot jih je vodila mimo Drobničeve bajte in dalje v gozd, kjer so pod streli okupatorja ugasnila njihova, v glavnem mlada življenja.

Mnogi preplašeni prebivalci Črneč so pogosto slišali smrtonosne strele iz bližnjega gozda. Zavedali so se, da tam padajo pod streli pokončne narodno visoke zavedne in svobodi predane osebnosti, ki so jih okupatorji umorili kot ničvredne nasprotnike nacizma in nevredne življenja v takrat zveličavnem Hitlerjevem rajhu.

Na spomeniku žrtvam – šestnajstim talcem v črneškem gozdu je zapisano: »Tu počivajo žrtve nemške tajne policije – 1944. Tu je konec smrtne poti naše, sami jame smo si skopali, legli vanje, setev smo svobode vaše.«

Poleg treh prej omenjenih spominskih obeležij je v Dravogradu še ogromno drugih spomenikov posvečenih prav žrtvam vojnega nasilja. Tako imamo še spomenik Sabodin na Libeliški gori, spomenik pri Junčku pod Košenjakom, spomenik pri Medvedu v Otiškem Vrh, spomenik na Spodnjem Viču pri Dravogradu, spomenik ruskim ujetnikom v Črnečah in še mnoge druge.

2.4 V SPOMIN IN OPOMIN

Našo pot V spomin in opomin smo organizirali v samem centru Dravograda. Pot je zelo razgibana in jo lahko razdelimo nekako na tri dele: prvi del bo potekal v turistično-informacijskem centru, drugi in hkrati glavni del v prostorih občinske stavbe ter tretji del na Trgu 4. julija in pred Osnovno šolo Neznanih talcev Dravograd.

Potovanje skozi preteklost se bo tako začelo in končalo pred turistično-informacijsko pisarno. Tukaj bodo obiskovalci našega kraja lepo sprejeti in s strokovnim vodenjem popeljani v nam bližjo preteklost. Po koncu vodenja pa bodo lahko tukaj dobili še druge koristne informacije o našem kraju, nočitvah, znamenitostih in dogodkih, kulinariki ... Če bodo obiskovalci želeli, jih bomo usmerili na preostala spominska obeležja v našem kraju, povezana s to temo.

Turistični produkt V spomin in opomin je namenjen tako domačinom, ki lahko na ta način obnovijo poznavanje naše bližnje preteklosti, kot seveda turistom iz vse Slovenije. Zelo bomo veseli tudi osnovnošolskih in srednješolskih skupin, ki to snov obravnavajo pri pouku. Učenci turističnega krožka smo se že preizkusili v vlogi turističnih vodnikov in našim devetošolcem predstavili turistični produkt. V ta namen smo pripravili tudi delovne liste (Priloga 2).

PROGRAM V SPOMIN IN OPOMIN

Čas	Kraj (lokacija)	Aktivnost	Kdo?
30 min	TIC Dravograd	S pomočjo muzejskega gradiva bomo spoznali kratko zgodovino našega kraja in nekaj splošnih značilnosti Dravograda.	Kustos Koroškega pokrajinskega muzeja/učenci turističnega krožka/delavci TIC-a
15 min	Trg 4. julija	Sprehod do občinske stavbe – ogled nekaj glavnih znamenitosti kraja.	Kustos pokrajinskega muzeja/delavci TIC-a
60 min	Gestapovski zapori	Učna ura, ogled muzejskih predmetov, reševanje delovnih listov, prižiganje svečke neznanim talcem ...	Kustos Koroškega pokrajinskega muzeja/delavci TIC-a
30 min	OŠ Neznanih talcev Dravograd, Trg 4. julija	Povezovanje dogodkov, obrazložitev imena trga in šole.	Kustos Koroškega pokrajinskega muzeja/delavci TIC-a/učenci turističnega krožka
10 min	TIC Dravograd	Dodatne informacije o spominskih obeležjih, ter ostali napotki o gostinski ponudbi, nočitvah, dogodkih ...	Delavci TIC-a

Naše potovanje v preteklost se bo začelo v TIC-u Dravograd, saj se večina popotnikov, ki želijo odkrivati naš kraj, najprej oglasi ravno v turistično-informacijskem centru. V TIC-u pa se bomo tokrat zbrali tudi z razlogom, saj se tukaj nahaja stalna zbirka o zgodovini Dravograda in to bo tudi naša prva postojanka.

TIC se nahaja v samem centru Dravograda na Trgu 4. julija 50. Po kratkem pregledu zgodovine Dravograda ter ogledu muzejske zbirke bomo pot nadaljevali po Trgu 4. julija vse do občinske zgradbe, ki je od TIC-a oddaljena približno 300 metrov.

V kletnih prostorih občinske stavbe je danes urejena muzejska zbirka. Tukaj so med drugo svetovno vojno imeli sedež dravograjski gestapovci, ki so bili daleč naokoli poznani po silni brutalnosti in krvoločnosti. V nekdanjih zaporih so ohranjene celice z zaporniški vrati, razstavljenih je tudi nekaj predmetov od ljudi, ki so bili tukaj zaprti. Prvotne opreme, kot so bili pogradi in podobno ni več, so pa na stenah celic fotokopije preslikav zapisov, ki so jih jetniki pred usmrčitvijo ali preselitvijo na drugo lokacijo napisali s kakšnim tršim predmetom. Predstavljeni so tudi spominski zapisi preživelih, ki opisujejo kalvarijo stotine ljudi zaprtih v teh prostorih. V celici št. 5 je na ogled tudi manjša foto-dokumentarna razstava s preglednim reliefom.

Po učni uri v gestapovskih zaporih se bomo vsem žrtvam poklonili na grobu pred občinsko stavbo in pot nadaljevali do OŠ Neznanih talcev Dravograd. Tukaj bomo natančneje spregovorili o nastanku šole ter njenem imenu. Na zaključku poti do TIC-a bomo omenili še leto 1941, in sicer 4. julij, ko je bilo iz Dravograda pregnanih preko 100 Dravograjčanov, po katerem danes naša glavna ulica tudi nosi ime.

Po povratku v TIC bodo obiskovalci dobili še druge koristne informacije, tudi glede nočitev in gostinske ponudbe, ter ostalih znamenitostih kraja. Tukaj bodo tudi plačali ceno paketa in po želji zapisali pohvalo ali kritiko v knjigo gostov.

2.4.1 TURISTIČNO-INFORMACIJSKI CENTER DRAVOGRAD

V razstavnih prostorih turistično informativne pisarne v centru Dravograda je od decembra 2007 na ogled stalna muzejska zbirka o zgodovini trga Dravograda. Kraj se je leta 1185 že omenjal kot trg z gradom na hribu, dvema dvorcema, cerkvijo sv. Vida, mostom in mitnico. Dravograd, ki je nastal na stičišču Mislinjske, Mežiške in Dravske doline, je bil eden izmed najpomembnejših trgov Dravske doline in spada med najstarejše trge na Slovenskem.

Fotografija 8: Stalna muzejska zbirka o zgodovini trga Dravograda (kpm.si)

Turiste bomo seznanili s kratko zgodovino Dravograda, predvsem pa z obdobjem druge svetovne vojne, kar je tema našega produkta. Tako si bodo lahko tudi s pomočjo slikovnega gradiva predstavljali podobo takratnega kraja.

Fotografija 9: Stalna muzejska zbirka – Dravograd med drugo svetovno vojno (Gostenčnik, H., 2016)

2.4.2 GESTAPOVSKI ZAPORI

Središče nasilja v Dravogradu predstavlja gestapovska izpostava Dravograd, ki je delovala v prostorih sedanje občinske upravne zgradbe. Tajna policija ali gestapo je bila ena izmed najbolj učinkovitih in najbolj brezobzirnih vojaških organizacij, s katerimi so nacisti na okupiranih območjih vzdrževali svojo oblast. Gestapo je deloval brez pravnih in zakonskih omejitev, imel je svoje lastne zapore, smel je mučiti jetnike in jih obsojati na smrt.

Fotografija 10: Gestapovski zapori (Gostenčnik, H., 2016)

V kletnih prostorih so bili že tedaj štirje jetniški prostori, ki so jih Nemci po svoje preuredili in pozneje marca leta 1944 dodali še petega. Ker je bila celica 5 (Zelle 5) najstrašnejši jetniški prostor, so jo imenovali tudi »celica smrti«. Gestapovci iz Dravograda so bili daleč naokrog znani po krutosti in svojih izvirnih metodah mučenja. Gestapovci iz Dravograda so talce streljali brez predhodnih objav na plakatih, zato so nekateri grobovi verjetno še danes prikriti. Tako lahko na območju medvojne Občine Dravograd govorimo o le približnem številu usmrčenih talcev. Grobovi so bili »posejani« po celotni Občini Dravograd in njeni okolici. Iz gestapovske mučilnice Dravograd so po mučenju talce z močno gestapovsko stražo mnogokrat odpeljali v bližnje gozdove in jih tam postrelili. Usmrčeni so si predhodno sami izkopali grobove. Seveda pa streljanje talcev kljub tajnosti ljudem ni ostalo prikrito. Marsikdo je lahko slišal strele, našel na novo skopane grobove v gozdu ali pa celo videl skupino talcev z lopatami v spremstvu oboroženih gestapovcev.

Gestapovci so veliko žrtev pobili tudi v mučilnici in jih ponoči pometali z dravskega mostu v vodo. Nekaj pa so jih pokopali kar na vrtu zgradbe, v kateri je bila mučilnica.

Nasilje je izvajalo kar 30 policistov. Avstrijski zdravnik Lanzar je ranjene ujetnike operiral brez narkoze in injekcij. Obsojencem so s kleščami pulili nohte s prstov in jim lomili kosti s posebnim za to pripravljenim strojem, sveže rane so jim posipali s soljo in ščuvali nanje razdražene pse, neznosna je bila angleška kopel z vrelo in ledeno mrzlo vodo, pa pretepanje z biči in bikovkami. Za izvajanje zločinskih početij so se gestapovci opijali in nastopali kakor besni psi. V petih jetniških celicah so obsojenci doživeli trpinčenje in ubijanje, najhujše pa je bilo v zloglasni celici 5 - imenovani tudi »celica smrti«. Ječa je bila brez oken, temna in vlažna ter brez posode za opravljanje potrebe. V njej je vladal neznosen smrad. Jetniki so v celici stali upognjeni, v vodi do gležnjev in brez hrane. Od časa do časa so morali piti slano vodo iz človeške lobanje.

Fotografija 11: Gestapovski zapori – celica 2 (Plimon, L., 2016) Fotografija 12: Fotokopije preslikav zapisov, ki so jih zaporniki zapisali pred usmrčitvijo (Plimon, L., 2016)

2.4.3 TRG 4. JULIJA IN OSNOVNA ŠOLA NEZNANIH TALCEV DRAVOGRAD

Takoj po okupaciji slovenskega ozemlja leta 1941 so se pričele priprave za priključitev k Nemčiji. Osnova za priključitev je bila močna raznarodovalna politika, ki je posegla na vsa področja življenja. Daleč najodmevnejše dejanje takšnega nasilja je bil izgon zavednih Slovencev - intelektualcev kakor tudi slaboumnih – v Srbijo, na Hrvaško ter v dežele Tretjega rajha. Kakšnega pomena je bilo izseljevanje za Dravograd in njegove prebivalce priča že samo ime glavne ulice: Trg 4. julija. 4. julija leta 1941 je bilo iz Dravograda in okolice v Srbijo izseljenih več kot 100 ljudi. Številke pa še po več kot sedemdesetih letih niso enotne.

Občina Dravograd je z odlokom, ki je pričel pravno veljati prvega januarja leta 1963, določila 4. julij za svoj občinski praznik. Ob preimenovanju ulice leta 1961 je Glavni trg dobil naziv Trg 4. julija, ker je bilo to glavno prizorišče okupatorjevega nasilja tistega dne leta 1941.

Težko je ugotoviti, koliko zapornikov je bilo zaprtih v mučilnici. Po vojni narejen seznam vsebuje okrog 180 imen in priimkov, dejansko število pa je mnogo večje. Tudi ni mogoče ugotoviti število žrtev, saj so bili mnogi pobiti in zakopani skrivaj. Iz Dravograda je gestapo po prvem zaslišanju pošiljal ljudi tudi v celovške zapore, od tam pa na prisilno delo ali v taborišče. Na tem mestu bi omenili še eno spominsko obeležje v spomin na pobite talce, poimenovanje in sicer osnovne šole v Dravogradu, ki nosi ime Osnovna šola Neznanih talcev Dravograd.

Fotografija 13: Osnovna šola Neznanih talcev Dravograd (Plimon, L., 2017)

Osnovna šola v Dravogradu je z odločbo leta 1965 dobila naziv Osnovna šola Neznanih talcev Dravograd. Ta naziv simbolično zajema vso tragedijo gestapovskega divjanja v teh krajih.

2.5 ANALIZA ANKETE

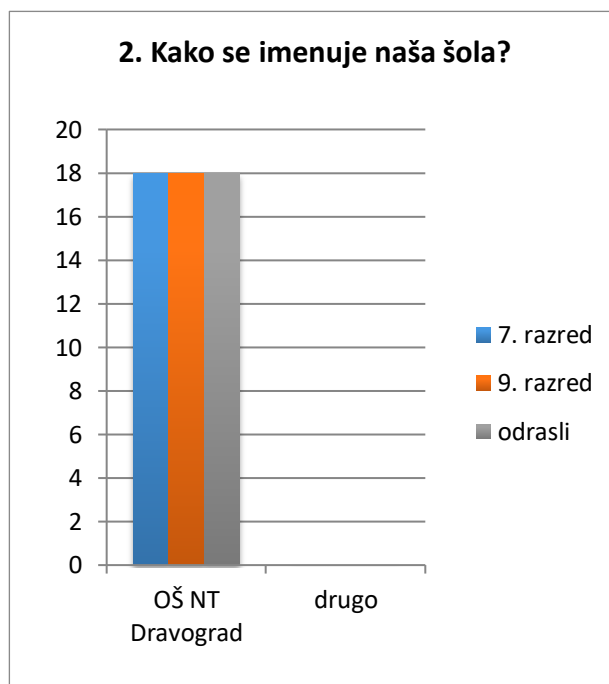
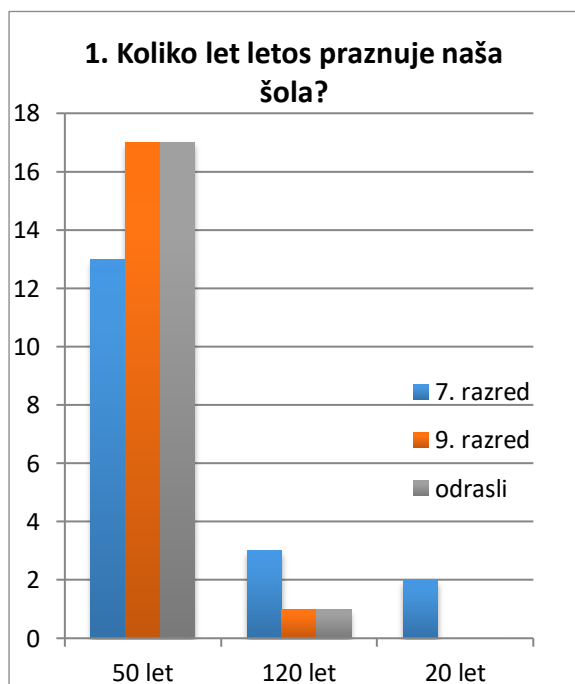
Da bi ugotovili, koliko naši sedmošolci in devetošolci ter zaposleni na šoli vedo o zgodovini Dravograda med drugo svetovno vojno in o svoji šoli, smo učenci interesne dejavnosti Turizmu pomaga lastna glava sestavili kratko anketo, s katero smo želeli preveriti poznavanje določenih dejstev.

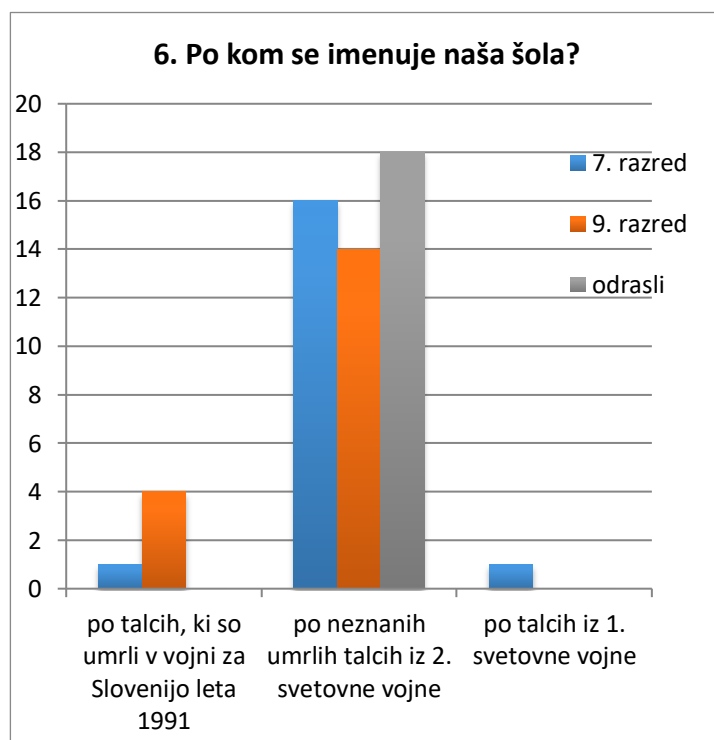
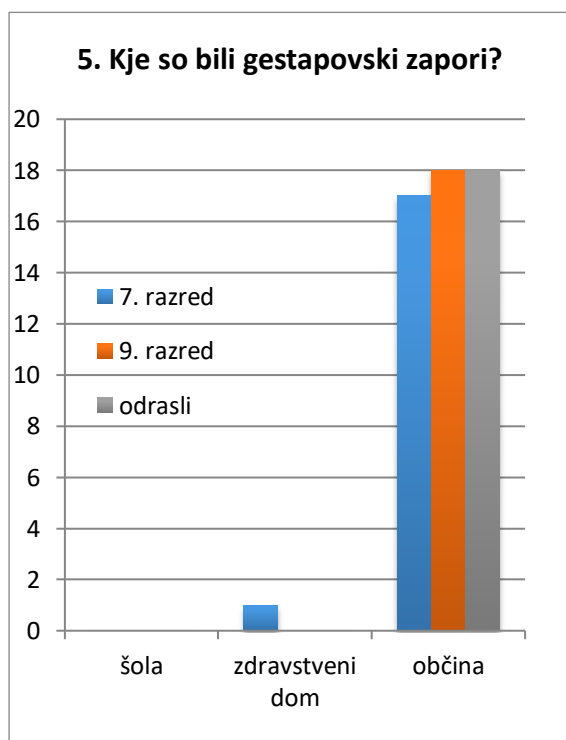
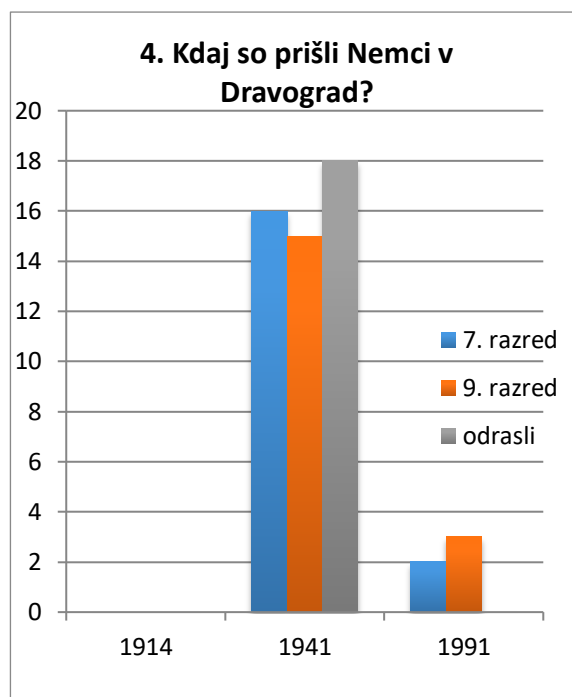
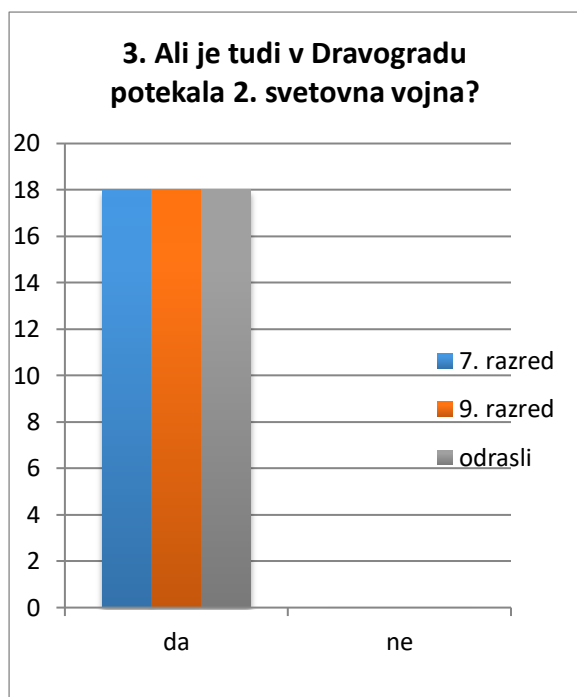
Pri omenjeni anketi je sodelovalo 54 oseb.

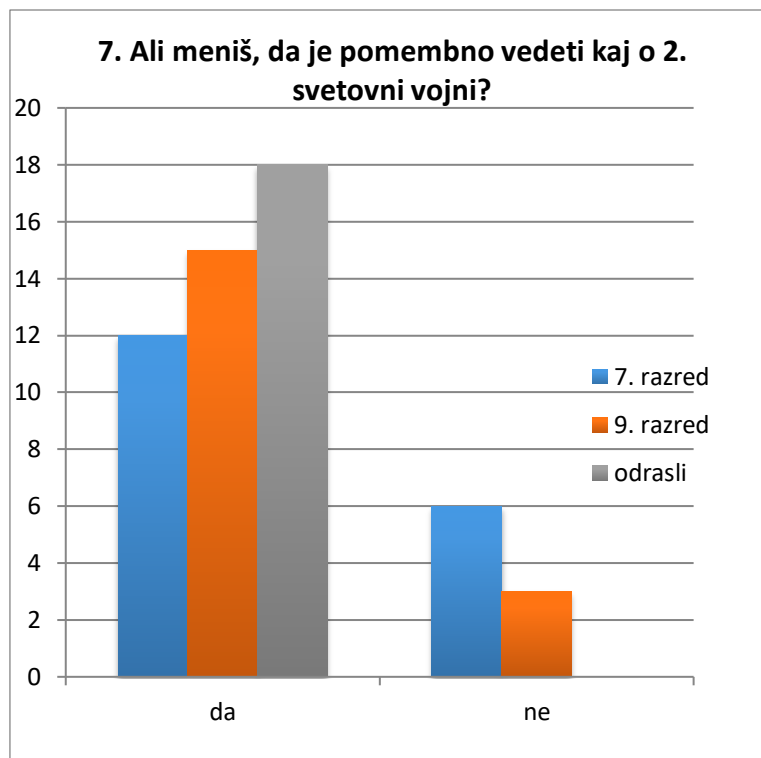
Od teh je bilo:

- 18 sedmošolcev
- 18 devetošolcev
- 18 zaposlenih na šoli

Ko smo dobili njihove odgovore, smo anketo tudi analizirali. Odgovori anketirancev so prikazani s pomočjo grafov.

Iz odgovorov na anketna vprašanja smo ugotovili, da vsi anketirani vedo, kako se imenuje naša šola in da letos praznuje 50 let.

Vsi vedo, da se je druga svetovna vojna odvijala tudi v Dravogradu, vendar je kar nekaj učencev menilo, da so Nemci prišli v naš kraj leta 1991. Da so bili gestapovski zapori v sedanjih prostorih Občine Dravograd vedo vsi zaposleni in devetošolci, saj je ena izmed tem pri zgodovini v 9. razredu tudi 2. svetovna vojna.

Večina sedmošolcev in devetošolcev ve, da se naša šola imenuje po neznanih talcih, ki so umrli med drugo svetovno vojno, kar nekaj učencem pa se ne zdi pomembno vedeti kaj več o dogodkih iz druge svetovne vojne.

Z ugotovitvami smo zadovoljni in želimo, da naši učenci v čim večji meri poznajo zgodovino našega kraja.

3. STROŠKI ORGANIZACIJE

Turistični produkt V spomin in opomin bomo organizirali za vse starostne skupine. Posebej pa bomo veseli osnovnošolskih in srednješolskih skupin, ki bodo na ta način nadgradile znanje iz šolskih klopi. Odločili smo se, da se morajo skupine najaviti vsaj teden dni pred prihodom. Prijave bodo na naslovih TIC-a Dravograd ter Koroškega pokrajinskega muzeja Slovenj Gradec. Šolske skupine se lahko najavijo tudi preko spletne strani Osnovne šole Neznanih talcev Dravograd. Vsak udeleženec bo prejel brošuro s programom, šolske skupine pa tudi delovne liste.

Da smo pridobili vse potrebne podatke za organizacijo te poti, smo se obrnili na TIC Dravograd in Koroški pokrajinski muzej. Vsi so nam prijazno posredovali podatke in bili navdušeni nad našim produktom in tem, da smo s to temno platjo naše zgodovine, seznanili tudi učence ter jih poučili o tem, kaj pomeni biti svoboden in kako ohraniti spomin na številne žrtve vojne in neznane talce, po katerih je naša šola dobila ime.

Turisti, ki se bodo udeležili naše poti, pridejo na začetno lokacijo z lastnim prevozom. Program bomo nato vodili učenci, ki smo sodelovali pri nastanku te naloge, delavci TIC-a ter kustos Koroškega pokrajinskega muzeja. Za varnost šolskih skupin na samem dogodku bodo poskrbeli učitelji spremljevalci in turistični vodniki.

LOKACIJA	CENIK
Turistično-informacijski center – stalna razstava o zgodovini Dravograda	Odrasli 3 €, šolske skupine 2 €, upokojenci in invalidi 2,5 €
Gestapovski zapori	Odrasli 2,5 €, šolske skupine 2 €, upokojenci in invalidi 2 €

V ceno je zajeto vodenje skupin. Skupni stroški na osebo znašajo: **odrasli 5,5 €, šolske skupine 4 €, upokojenci in invalidi 4,5 €.**

4. PROMOCIJA PROJEKTA

4.1 SOCIALNO OMREŽJE FACEBOOK

V dobi vsakdanje rabe multimedije je promocija nekega dogodka preko spleta že nuja. Ker smo najstniki v večini že skoraj odvisni od rabe multimedije, smo se odločili, da bomo naš produkt Po poteh spomina promovirali tudi preko Facebooka. Na omenjenem omrežju bomo ustvarili dogodek Po poteh spomina in nanj povabili kar se da čim več ljudi. Na vabilu bo program ter kratka predstavitev točk, kjer se bodo odvijale ponujene dejavnosti.

4.2 ZLOŽENKA

Z zloženko (Priloga 3) bomo promovirali in vabili obiskovalce Po poteh spomina. Vsak udeleženec jo bo prejel ob prihodu na dogodek oziroma bodo na voljo kot plakat na oglasni deski šole, v TIC-u in drugod po Občini Dravograd. Objavili jo bomo tudi na socialnem omrežju Facebook.

4.3 DAN ŠOLE

Vsako leto 14. maja praznujemo dan šole v spomin na osvoboditev Dravograda. Letošnji dan šole bo v znamenju okrogle obletnice naše šole, zato si učenci in učitelji želimo z različnimi točkami prikazati šolo skozi čas. Ker pa je naš turistični produkt zelo povezan z zgodovino naše šole in njenim imenom, se nam zdi smiselno, da ga predstavimo tudi na dnevu šole in povabimo vrstnike ter obiskovalce na naše potovanje V spomin in opomin.

4.4 SPLETNA STRAN ŠOLE

Dogodek bomo promovirali tudi na spletni strani šole, saj šola vse dogodke in dejavnosti, ki jih organizira, objavi tudi na svoji spletni strani. Učenci pa smo šolsko spletno stran že vajeni uporabljati.

5. ZAKLJUČEK

Oblikovanje turističnega proizvoda nas je letos postavilo pred posebej zanimivo in obenem zahtevno nalogo. Izbira teme ni bila lahka, saj že sam naslov letošnjega festivala Potujem, torej sem ponuja pestro paleto tem. Ker je v Občini Dravograd veliko kulturno-zgodovinskih obležij povezanih z drugo svetovno vojno in posledično tudi z imenom naše šole, se nam je zdelo smiselno najpomembnejše tudi predstaviti.

Mlajše generacije in tudi mi smo tisti, ki so nam dogodki druge svetovne vojne zelo oddaljeni in marsičesa ne vemo. V okviru raziskovalne naloge smo pregledali veliko literature na to temo, si ogledali kraje tragičnih dogodkov v naši občini in ugotovili, da je prav, da vemo zanje in jih ne pozabimo.

Pri svojem delu smo uporabili različne metode raziskovalnega dela. Vsak izmed nas je pri projektu našel nekaj zase. Eni smo pisali, drugi bolj razmišljali, vsi pa smo bili predvsem ustvarjalni. Veliko smo se naučili o sodelovanju in načrtovanju. Preizkusiti se v vlogi turističnega vodnika pa je bil še prav poseben izziv. Ugotovili smo, da imajo turistični delavci pravzaprav kar zahtevno in obenem zanimivo delo.

Z nalogo smo se želeli tudi pokloniti tistim, ki jih je doletela kruta smrt sredi boja za osvoboditev in so tu zaradi domačih izdajalcev umrli. Današnje in bodoče rodove želimo z njo spomniti, da moramo negovati spomin nanje in spoštljivo ravnati s pomniki, ki označujejo njihove grobove.

6. PREDSTAVITEV TURISTIČNE STOJNICE

Na turistični tržnici bo naš produkt predstavljalo šest učencev ter vabilo goste, da gredo z nami.

Stojnica oz. razstavni prostor bo v obliki jetniške celice, v kateri bo ujetnik predstavil vso krutost gestapovskih zaporov ter obiskovalcem razložil od kod izhaja ime Trg 4. julija in Osnovna šola Neznanih talcev.

Za obiskovalce smo pripravili promocijski material v obliki zloženke in drugih drobnih dodatkov.

7. VIRI IN LITERATURA

USTNI VIRI

- g. Marjan Kos, predmetni učitelj geografije in zgodovine, kustos v Koroškem pokrajinskem muzeju Slovenj Gradec,
- ga. Alenka Koren Gomboc, predsednica Turističnega društva Dravograd,
- ga. Veronika Kotnik, roj. Kogelnik (Biba), priča, ki je preživela drugo svetovno vojno,
- ga. Zofija Haule (Zofka), priča, ki je preživela drugo svetovno vojno.

LITERATURA

- Ludvik Pušnik, Po poteh spomina, Dravograd 2008;
- Ivan Petrov, Morišče Dravograd, Dravograd 2007;
- Več avtorjev, Dravograd na stičišču poti, Dravograd 2005;
- Jože Koropec, Dravograjski svet do leta 1600, v: 800 let Dravograd 1185 – 1985, Prevalje 1985;
- Jože Curk, 800 let Dravograda, v: 800 let Dravograd: 1185 – 1985, Prevalje 1985.

INTERNETNI VIRI

- Občina Dravograd: <https://www.dravograd.si/>
- Javni zavod Dravit Dravograd: www.dravit.si/
- Koroški pokrajinski muzej: www.kpm.si/

FOTOGRAFIJE

- učenci interesne dejavnosti Turizem,
- Helena Gostenčnik, prof. angleščine in geografije,
- Lovro Plimon, prof. zgodovine,
- Koroški pokrajinski muzej: www.kpm.si/

8. PRILOGE

Priloga 1 - ANKETA

ANKETNI VPRAŠALNIK – V spomin in opomin

Učenci interesne dejavnosti Turizmu pomaga lastna glava se vam zahvaljujemo, ker sodelujete pri naši anketi. S tem boste pripomogli k izdelavi raziskovalne naloge, ki jo bomo predstavili na 31. državnem festivalu Turizmu pomaga lastna glava.

Na vprašanja odgovarjate z obkroževanjem in dodajanjem odgovorov. Zbrane podatke bomo uporabili izključno za namen raziskave. Vprašalnik je anonimen.

Spol: m ž

Razred: 7. 9. odrasli

1. Koliko let letos praznuje naša šola?

a) 50 let b) 120 let c) 20 let

2. Kako se imenuje naša šola?

3. Ali je tudi v Dravogradu potekala 2. svetovna vojna?

DA NE

4. Nemci so v Dravograd prišli leta:

a) 1914 b) 1941 c) 1991

5. Gestapovski zapori so bili v:

a) šoli b) zdravstvenem domu c) občini

6. Po kom se imenuje naša šola?

a) po vojakih, ki so umrli v vojni za Slovenijo leta 1991

b) po neznanih talcih, ki so umrli med 2. svetovno vojno

c) po talcih, ki so umrli med 1. svetovno vojno

7. Ali meniš, da je pomembno kaj vedeti o 2. svetovni vojni in zakaj?

a) Da, ker: _____

b) Ne, ker: _____

Hvala za sodelovanje!

ZGODOVINA DRAVOGRADA MED 2. SVETOVNO VOJNO

Dravograd v času 2. svetovne vojne

Slika 1: Trg Dravograd pod okupacijo Tretjega rajha

1. Natančno si oglej zgornjo sliko. Prepoznaš zastave, ki so izobešene po trgu? Za katero državo gre? Kdo je bil njen voditelj?

N_____.

A_____ H_____.

2. Med katerima letoma je potekala vojna v Dravogradu?

_____ - _____

3. Kam so Nemci odpeljali in zapirali svoje ujetnike?

T_____.

4. V Dravogradu so našo hidroelektrarno, ki stoji še danes, zgradili pripadniki velikega naroda, ki izhaja iz vzhoda Evrope in so bili zaprti v delovnem taborišču na spodnji sliki. Kdo so bili?

R_____.

Slika 2: Dravograd - delovno taborišče SimensBau Union

5. Nemci so Dravograd zavzeli 6. aprila 1941. Mnogi so se temu upirali. Kako imenujemo skupino upornikov, ki se je borila proti okupatorju?

P_____.

6. Kdo so bili gestapovci in v kateri stavbi si lahko danes ogledamo njihove zapore?

T_____ P_____.

O_____.

7. Na stavbi, ki so jo nekoč uporabljali gestapovci, je v spomin na grozote postavljena marmorna plošča. Prepiši njeno vsebino in jo pojasni.

_____.

8. Kje v Dravogradu lahko najdemo spomenike žrtvam druge svetovne vojne? Zapiši vsaj dve lokaciji.

_____.

9. S časom 2. svetovne vojne je povezano tudi ime naše šole. Od 9. septembra 1965 naprej se naša šola imenuje Osnovna šola Neznanih talcev. Po kom so jo tako imenovali?

_____.

Priloga 3 – BROŠURA

TIC Dravograd

Informacijsko pisarno Dravograd, ki deluje pod okriljem Javnega zavoda Dravit Dravograd, izvaja naslednje aktivnosti:

lokalno vodenje in priprave ogledov Dravograda, informiranje in promocijske dejavnosti, sodelovanje pri prireditvah, prodaje spominkov in darilnega programa, promocijskega materiala, literature, razglednic, kart.

V razstavnih prostorih potekajo razstave, na ogled pa je tudi stalna zbirka o zgodovini Dravograda.

OŠ Neznanih talcev Dravograd

Ime šole in njena osrednja šolska prireditve dan šole sta povezani z zgodovino kraja, in sicer z obdobjem 2. svetovne vojne. Šola je svoje ime dobila po pobitih talcih, za dan šole pa je bil izbran 14. maj, saj je bil 14. maja 1943 osvobodjen Dravograd.

Gestapovski zapori

V kletnih prostorih občinske stavbe v Dravogradu, v kateri so med drugo svetovno vojno imeli sedež gestapovci, je urejena muzejska zbirka, ki priča grozovitostih, ki so se tu dogajale. Ujete partizane, njihove so delavce in podpornike ter vse druge, ki so se jim zdeli sumljivi, so streljavito mučili, nekatere celo do smrti, preživele pa kot talce streljali v okoliških gozdovih ali pa jih transportirali v koncentracijska taborišča. V okolici Dravograda so požgali več stanovalniških in kmečkih objektov, domačine pobili ali žive zmetali v ogenj.

V nekaterih zaporih so ohranjene celice z zaporničskimi vrati, razstavljenih je tudi nekaj predmetov in spominskih zapisov ljudi, ki so bili tukaj zepri.

Koroški pokrajinski muzej <http://www.kpm.si>

Trg 4. julija

Občina Dravograd je leta 1963 določila 4. julij za svoj občinski praznik. Da poiменуvenju ulice leta 1961 je Glavni trg dobil naziv Trg 4. julija, ker je bilo to glavno prizorišče okupatorjevega nasilja tistega dne leta 1941.

CELICA ŠTEVILKA 5

Za težkim zapahom
železne dveri,
na trdem betonu,
ki žuli kosti,
prebičan, ponižan, vosodo zaklet-
Rešitve ni dala mu celica pet.

Nohte so z rok klešče pulile
in rane se niso še zacelile,
ko iz lobanje, ne vodo sol je pil-
Z žejo si žejo pogasil!

Za zapahom je obležal od sovraga preklet,
rešitve ni dala mu celica pet.

Vzkipelo, vzplamtelo
je srce močnejše od jekla,
dvignilo ga je, ki je v sro bolečine
pal v naročje domovine.
Za njen dih, za nov svet...
rešitve mu ni dala celica pet.

Ko noč pošastna prekrila je mesto,
krvavi rablji so čez cesto
prinesli plod strasti sovražnih.
Valovi Drave, pogrebci slednji
požrli so življenja cvet...
rešitve mu ni dala celica pet.

KONTAKT

TIC DRAVOGRAD

Trg 4. julija 50, 2370 Dravograd

Tel.: +386 (0)2 871 02 85

E-mail: ticroavograd@dravit.si

KOROŠKI POKRAJINSKI MUZEJ

Glavni trg 24, 2380 Slovenj Gradec

Tel.: +386 2 62 12 522

Fax: +386 2 62 12 522

E-mail: info.sg@kpm.si

OŠ Neznanih talcev Dravograd

V spomin in opomin

DRAVOGRAD, JANUAR 2017